

EDEBİYAT-TARİH İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA BULGAKOV'UN "BEYAZ MUHAFAZ" ADLI ESERİNDE KURMACA GERÇEKLİK

Mesude ARKIM¹

ÖZ

Edebiyat, farklı disiplinlerle sürekli etkileşim içinde olan bir bilim dalıdır. Bu etkileşimin sıkça meydana geldiği disiplinler arasında ise tarih bilimi yer alır. Tarihsel eserlerde konu ya da malzemenin tarihsel bir dönem olmasına karşın bu eserlerin pek çoğunun yazıldığı devrin sorunlarını ele aldığı görülür. Sovyet döneminin büyük yazarlarından Mihail Afanasyeviç Bulgakov'un kaleme aldığı ilk eseri olan *Beyaz Muhafız (Belaya gvardiya, 1925)* Ekim Devrimi sonrasında Ukrayna'nın başkenti Kiev'de Almanya'nın Ukrayna'yı işgalinden Bolşeviklerin Kiev'i ele geçirmesine kadarki sürede meydana gelen tarihi olayları konu edinmiştir. Bunun yanı sıra eser, otobiyografik bir özellik de taşımaktadır. Eserin ana karakterlerini oluşturan Turbin ailesi üyelerinin prototiplerini Bulgakov'un kendi ailesinden kişiler oluşturmaktadır. Yazar, Walter Scott tarzında, bilinen tarihsel bir gerçekliğe, ana dokusunu değiştirmeden kurmaca bir öykü katmıştır. Çalışmamızda eserde yer alan kurgu, dönemle ilgili tarihsel veriler ışığında ele alınacak, bu tarihsel verilerin eserdeki kurgu ile ne derece örtüştüğü ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bulgakov, Beyaz Muhafız, tarihsel roman, Sovyet edebiyatı.

ABSTRACT

Literature is a field, which is in a continuous interaction with other disciplines. History takes place among the disciplines, with which literature is in close interaction. In mist of historical novels, in spite of the fact that the main subject is a historical period, it is seen that they describe problems of the mentioned period. In *White Guard (Belaya gvardiya, 1925)* of one of the greatest Soviet authors Mikhail Afanasyevich Bulgakov, the historical background consists of the period from German occupation to Bolshevik capture of Kiev. Also, the works has an autobiographical characteristic. Bulgakov's own family members are prototypes of the members of Turbin family, composing main characters. The author included a fictional story into a known historical reality in the style of Walter Scott, without changing basic structure of the work. In our study, fiction in the work is analyzed within the light of historical data. Also, it is tried to find out to what extent the fiction matches up with the historical data.

Key Words: Bulgakov, White Guard, historical novel, Soviet literature.

GİRİŐ

Edebiyat, farklı disiplinlerle sürekli etkileşim içinde olan bir bilim dalıdır. Bu etkileşimin sıkça meydana geldiği disiplinlerden biri olarak tarih bilimi yer almaktadır. Edebiyat-tarih ilişkisi kadim zamanlardan beri merak konusu olmuştur ve bu ilişki sözlü kaynakların, destanların yer aldığı ilk dönemlere dayanır (Türkeş, 2011: 85). Edebiyatın tarihsel açıdan, belirli ilkeler çerçevesinde değerlendirilmesi ise 19. yüzyılda roman türünün gelişimi ile birlikte başlar ve bu dönemde "tarihselcilik" kavramı ortaya çıkar. Tarihselcilik, Immanuel Kant (1724-1804), Friedrich Hegel (1770-1831) ve Karl Marx (1818-1883) gibi filozofların tarih felsefesi doğrultusunda kültürel ve tarihsel olayları içinde buldukları tarihsel koşulları dikkate alarak açıklamaya çalışan bir düşünce akımı olarak ortaya çıkar (Geçikli, 2016: 177). Kavram ilk kez Alman romantik şair ve filozof Friedrich Novalis (1772- 1801) tarafından XIX.

¹ Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı, mesude.arkim@hbv.edu.tr

Yüzyılın ilk yarısında kullanılır ve özellikle bu yüzyılın ortalarından sonra yaygınlaşır (Demir, 2004: 15).

Daha sonraları dile getirilmiş olmasına karşın, tarihselci anlayışla yazılmış ilk roman Walter Scott'un 1814'te yayımlanan *Waverly* (Lukacs, 2010: 21) adlı eseridir. Onun bu romanıyla "tarihsel kurmaca türü" doğar (Uysal, 2011: 16). Scott ile birlikte yenilenen tarihsel roman anlayışında, önceden olduğu gibi, bir kahraman etrafında olup biten ve kahramanın bütün zorlukların üstesinden geldiği bir yapı söz konusu değildir. Artık tarihsel olaylar olağanüstü güçleri olan kahramanlar değil, sıradan insanlar aracılığıyla aktarılır (Gögebakan, 2004: 17).

Tarihsel romanlarda konu ya da malzeme tarihsel dönemler olmasına karşın bu eserlerin pek çoğu yazıldığı devrin sorunlarını ele alır. Tarihi olaylar sadece bir paravandır. Böylece tarihsel eserler günün sorunlarına dikkat çekme, onlara çözüm yolları arama, halkı, yöneticileri uyurma görevini de üstlenirler (Buttanrı, 2009:1767). Tarihsel romanın bir başka görevi de tarihsel koşulların ve şahısların varlığını ve tam da böyle olduklarını şiirsel araçlarla kanıtlamaktır (Lukacs, 2010: 51). Böylece okur, dönemin sosyo-ekonomik koşullarını ve bu koşullar içinde meydana gelen ya da meydana gelmesi olası olayları tanır.

Tarihsel roman üzerine bahsi geçen bu bilgiler ve eserin yazıldığı dönemle ilgili tarihsel veriler ışığında Sovyet döneminin en ünlü yazarlarından M. A. Bulgakov'un *Beyaz Muhafız* (*Belaya gvardiya*, 1925) adlı eserini değerlendirmeye çalışacağız.

Beyaz Muhafız ve Gerçek-Kurmaca İlişkisi

Değerlendirme öncesinde, eserin tarihsel zeminini oluşturan Ekim Devrimi sonrası dönemde mevcut siyasi ve toplumsal koşullar ile ilgili kısa bir bilgi aktarımında bulunmak yerinde olacaktır. Yeni bir toplumsal düzen oluşturma, baskılara bir son verme, özgürce yaşama gibi amaçlarla Rusya'nın neredeyse bir yüzyıl boyunca beklediği 25 Ekim 1917 devrimi, ülkenin ağır bedeller ödediği bir olaydır. Ülkeye huzur ve düzen getirmesi beklenen bu devrim, ülke içinde geniş çaplı yerel çatışmalara neden olur. Petrograd'da gerçekleşen devrimin etkileri geniş bir coğrafyaya sahip ülkenin her bölgesinde farklı şekillerde yankı bulur.

Bu karmaşa ortamında Belarus, Ukrayna, Polonya gibi bölgelerde bağımsızlık hareketleri başlar (Volin, 2005). Ekim devriminin gerçekleşmesinde rol oynayan aynı amaçlar doğrultusunda Ukrayna'da Rusya'dan ayrılma düşüncesi kuvvetlenir. Zaten daha önce Şubat 1917'de Tsentralnaya Rada (Merkez Konseyi) kurularak bağımsızlık ilan edilmiş, ancak Rusya, Ukrayna'nın bağımsızlığını tanımamıştır. Ekim devrimi sonrasında Rada'da Sovyet Rusya yanlıları yer aldığı için bu düşüncüyü gerçekleştirme olanaksız hale gelir. Yönetim, Rusya'dan ayrılmak isteyen milliyetçiler ve özerklik yanlıları olmak üzere ikiye ayrılır. Çarlık yanlısı Beyazlar ise Çarlık Rusya'sının bekası ve "bölünmez" bir Rusya için mücadele vermektedir (Şubin, 2017: 39).

Böyle bir dönemi ve ortamı konu edinen *Beyaz Muhafız* (*Belaya gvardiya*), Mihail Afanasyeviç Bulgakov'un kaleme aldığı ilk romandır (Hramtsova: 2003: 39). İlk iki bölümü 1925 yılında "Rossiya" adlı derginin 4. ve 5. sayılarında yayımlanan bu tarihsel roman, 1927-1929 yılları arasında Fransa'da kitap olarak basılır. Bulgakov'un, bu eserini Tolstoy'un "Savaş ve Barış"ı etkisiyle kaleme aldığı ileri sürülmektedir (<http://www.litra.ru/composition/download/coid/00073501184864254674/>, 20.04.2019). Yirmi bölümden oluşan eser, Ukrayna'da 1918-1919 yıllarında İç Savaş sırasında başkent Kiev'de yaşanan olayları kronolojik bir şekilde yansıtır. Zaman aralığı, Almanların Ukrayna'yı işgalinden Bolşeviklerin Kiev'i ele geçirmesine kadarki dönemi kapsamaktadır.

Eserde, yazarın Walter Scott tarzında, bilinen tarihsel bir gerçekliğe, ana dokusunu değiştirmeden kurmaca bir öykü kattığı gözlemlenir. Dönemin tarihsel olayları ve Ataman

Skoropadski, Petlyura gibi tarih sahnesinde yer almış kişilerin yanı sıra kurmaca karakterlere ve bu karakterlerin yaşamlarından kesitlere ve iç dünyalarına yer verilmektedir. Kurmaca karakterler içinde eserin başkahramanlarını, aslında yazarın kendi ailesinden izler taşıyan Turbin ailesinin üyeleri oluşturur. Annelerini kısa bir süre önce kaybeden Turbinler, ülkedeki siyasi karmaşanın da yarattığı huzursuzlukla zor günler geçirmektedirler. Evin en büyüğü ve genç bir askeri doktor olan 28 yaşındaki Aleksey Turbin, görev icabı gittiği seferden yeni dönmüştür. Aleksey Turbin'in aslında Bulgakov'un kendisi olduğunu söylemek mümkündür, çünkü biyografisini incelediğimizde yazarın da askeri doktor olarak I. Dünya Savaşı sırasında görev yaptığı bilgisine ulaşılmaktadır. Bulgakov, İç Savaş döneminde Kiev'in savunulması için kurulan gönüllü muhafız birliğine yazılır. 14 Aralık 1918'de doktor olarak Ataman ordusuna seferberliğe çağrılır (Sokolov, 1988: 248). Eserde Aleksey Turbin de gönüllü olarak birliğe başvurur ve doktor subay olarak orduya katılır.

Ailenin diğer üyelerinden Nikolka Turbin henüz 17 yaşında genç bir subaydır. Yazarın biyografisine baktığımızda, Mihail Bulgakov'un kendisi gibi bir subay olan ve Petlyura'ya karşı mücadelede yer alan kardeşi Nikolay Bulgakov'un, bu karakterin prototipini oluşturduğu söylenebilir. Kız kardeşleri Yelena Turbin ise Alman kökenli bir yüzbaşı olan Sergey Talberg ile evlidir. Bu karakterler de Bulgakov'un kız kardeşi Varvara Bulgakova ve Alman kökenli bir subay olan eşi Leonid Sergeyeviç Karum'u yansıtmaktadır. Ancak gerçekte Karum'un, Varvara Bulgakova ile hiçbir zaman ayrılmadığı bilgisi yer alırken, eserde Talberg yakın zamanda ülkede büyük bir karışıklık meydana geleceğini anlayarak karısı Yelena'yı terk edip Almanya'ya kaçar.

Tarihsel gerçeklik açısından ele alındığında, eserin tarihi dokusunu yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, Bolşevik İhtilali ve I. Dünya Savaşı sonrası Ukrayna'nın işgali beraberinde meydana gelen olayların oluşturduğu görülür. Bu noktada ilk olarak, Alman işgali üzerine bir kurgu karşımıza çıkar. Tarihi verilere göre Ukrayna, I. Dünya Savaşı bitiminde İttifak Devletleriyle 9 Şubat 1918'de Brest-Litovsk Anlaşması'nı imzalar. Bu anlaşmanın imzalanmasında, Bolşeviklerin baskısı altında yaşamaktansa Almanların desteğini almanın daha iyi olduğu düşüncesi yatar (Volin, 2005). Anlaşma, aynı zamanda, İttifak Devletleri ile Rusya arasında 3 Mart 1918'de imzalanır. Böylece Rusya, Ukrayna'nın bağımsızlığını tanır ve Ukrayna ile sınırlarını belirler. Ukrayna'nın lehine gibi görünen bu anlaşma, aslında ülkenin aleyhine olur. Çünkü Rusya'ya bağımlı olan Ukrayna artık Almanların egemenliği altındadır ve Ukrayna için değişen hiçbir şey olmamıştır. Eserde anlatıcı, Almanların mart ayında Kiev'e girmelerini şöyle dile getirir:

“Fakat bir Mart günü gri renkli rütbeleri, başlarında kendilerini şarapnel parçalarından koruyan kırmızı-kahverengi metal miğferleri ile Almanlar şehre geldiler. Alman süvariler de öyle kaliteli başlıklar takıyor ve o kadar muhteşem atlara biniyorlardı ki Talberg gücün artık kimde olduğunun anında farkına vardı.” (Bulgakov, 2014: 32)

Bu alıntıda anlatıcı, aslında Almanların Ukrayna üzerinde güç ve söz sahibi olmalarının kaçınılmaz olduğunu dile getirmektedir. Çünkü Almanlar, hem imkanlar açısından Ukrayna'dan daha üstün bir konuma sahiptir hem de işgalci devlet olması bakımından ister istemez Ukrayna'yı boyunduruğu altına alacaktır. Bunun bir sonucu olarak Almanlar, Ukrayna'yı işgal etmekle kalmaz, aynı zamanda ülkenin siyasi ve ekonomik işlerine de el koyar. Ülkeye gelir gelmez yönetimi ele geçirir ve Rada'yı dağıtır. Nisan 1918'de Bolşevik yanlısı olan Gruşev hükümetine, ayrılıkçıları destekleyen Almanlar aracılığıyla darbe yapılır ve böylece işgalci güçlerin yardımıyla yönetime Çarlık yanlısı Pavel Sokoropadski gelir (Puçenkov, 2011: 57). Onun yönetime gelişi eserde şu şekilde yer almaktadır:

“1918 Nisan'ındaki Paskalya yortusunda, kubbe biçimindeki çatısına kadar insanlarla dolup taşan sirk salonunun elektrikli ark ışıkları neşeyle vızıldadı. Uzun boylu, bakımlı, askeri

bir figür olan Talberg arenanın ortasında durmuş, el kaldırmak suretiyle verilen oyları sayıyordu. Bu, *şalvarlıların* sonuydu. Artık bir Ukrayna devleti olacaktı, fakat bu devlet bir “Atamanlık” Ukrayna’sı olacaktı – “Ukrayna Atamanı” seçimi yapıyorlardı.” (Bulgakov, 2014: 33)

Burada anlatıcının *şalvarlılar* olarak kastettiği, sosyalizm ya da Bolşevizm yanlılarıdır. Yazarın, Bolşevikleri *şalvarlılar* olarak nitelendirmesinde, kendisinin de mensubu olduğu soylu kesim tarafından Bolşeviklerin vahşi ve barbar olarak görülmesinin payı olduğu düşünülebilir. “Ukrayna Atamanı” Skoropadski liderliğinde kurulan bu yeni hükümet Ukrayna’yı Bolşeviklerden koruyacak, fakat neticede, burası işgal altında bir “Atamanlık Ukraynası” olacaktır. Yazarın, tırnak içerisinde aldığı bu ifade ile her ne kadar seçim yapılsa ve ülkeyi yönetecek bir hükümdar olsa da bağımsız bir Ukrayna’nın var olmadığına vurgu yaptığı söylenebilir.

Tarihi verilerde Skoropadski’nin, Almanlardan aldığı bu destek neticesinde ülkenin hiçbir sorununa kulak asmadığı, bu nedenle de halkın yönetime karşı soğukluk hissettiğine dair bilgiler yer almaktadır. Subaylar ise Skoropadski’nin, bir ordu kurulmasına dahi müsaade etmeyerek aslında Ukrayna’yı hem Almanya’ya hem de Rusya’daki Beyazlardan gelecek yardıma daha da bağımlı bir hale getirdiğini düşünür (Puçenko, 2011: 57). Eserde onun bu tutumlarına dair eleştiriyi Aleksey Turbin’in şu sözlerinde görmek mümkündür: “*Ataman’a gelince...İlk önce onu sallandıracağım! Son altı ayda bizi aşağılamaktan başka hiçbir şey yapmadı. Ukrayna’da sadık bir Rus ordusu kurmamızı engelleyen kimdi?*” (Bulgakov, 2014: 48). Aleksey Turbin, Ataman’a Ukrayna’da sadık bir Rus ordusu kurmayı engellediği ve her şey için geç kalındığı bir vakitte ordu kurmaya başladığı için kızmaktadır. Çünkü o, Almanlara güvenip hiçbir meseleye el atmazken düşman, yani Bolşevikler ve Atamanlık rejimini ortadan kaldırmayı amaçlayan Petlyura’nın askerleri, Kiev’e daha da yaklaşmıştır.

1918 yılının sonlarına doğru Alman kuvvetleri, Kayser II. Wilhelm’in tahttan indirilmesi üzerine Ukrayna’dan çekilmek durumunda kalırlar. Halka göre topraklarını kuşatan Alman askerleri, her ne kadar memnun olmasalar da onları Bolşeviklerden ve diğer yapılanmalardan koruyan bir güçtür (Şubin, 2017: 30) ve özellikle Almanların gitmesi, halk için ölüm anlamına gelmektedir. Eserde bundan sonra ülkeyi daha zor günlerin beklediğini dile getiren anlatıcı, tüm bu karmaşanın ve kutuplaşmaların acısının suçsuz ve masum insanlardan çıkacağını, çok kan döküleceğini ifade eder:

“Tabii ki Almanlar Ukrayna’dan ayrılacaklardı. Bunun sonucu olarak şehirdeki insanlardan bazıları kaçmak zorunda kalacak, diğerleri ise şehirde kalacak ve şehrin yeni, kim olacağı tahmin edilemeyen davetsiz misafirleriyle yüzleşeceklerdi. Elbette bazıları da şüphesiz ölmek durumundaydı. Kaçıp gidenler ölmeyeceklerdi. O halde ölecek olan kimlerdi?” (Bulgakov, 2014: 81)

Kaçıp gidenler kendilerini elbette bir şekilde kurtaracaklardır. Kaçarak kendini kurtaranların en başında da ülkenin yöneticileri vardır. Almanlarla birlikte Ataman Skoropadski ve büyük mülk sahipleri de bir daha dönmek üzere ülkeden kaçır. Hatta Ataman Skoropadski’nin ülkeden yaralı bir Alman askeri kılığında, çekilen Alman askerleriyle birlikte kaçmayı başardığına dair tarihi bir bilgi yer almaktadır (Nayda vd., 1938: 47). Eserde anlatıcı, Ataman’ın Çar yanlısı Muhafız Şövalye olan aslına ihanet eden bir kesime sahip pantolon giydiğini dile getirir. Skoropadski, Alman binbaşı üniforması giyer, başı, yalnızca bir tilki gözü ve ince ağzı içindeki altın ve platin köprüleri gösterecek kadar açıkta bırakarak sarılır (Bulgakov, 2014: 123). Onun bu kaçıışı, eserde Albay Malışev tarafından ülkeyi zor duruma sokacak, korkakça ve haince bir davranış olarak değerlendirilir: “*Bu sabah saat dört sularında, Ataman alçakça bizleri kaderimize terk ederek kaçıp gitti! Evet, kaçtı, tıpkı sefil bir hain ve korkak gibi!*” (Bulgakov, 2014: 128).

Ataman'ın Almanlarla birlikte ülkeden kaçması üzerine yönetime Simon Petlyura geçer. Simon Vasilyeviç Petlyura, daha önce Rusya Zemstvolar Birliği'nde çalışmış, gazetecilik ve üniversitede asistanlık yapmış çok yönlü bir kişiliktir. Eserde de onun farklı alanlarda çalışmış olduğu dile getirilmektedir. Halk içerisinde kimi onu bir öğretmen, kim eski bir Zemstvo üyesi, kimi de gitar çalan bir adam olarak hatırlamaktadır (Bulgakov, 2014: 81). Burada aslında Petlyura'nın kendisinin tam olarak kim olduğunun bilinmediği gibi ülkenin de onunla birlikte bir belirsizlik içine sürüklediğine dair bir ironi olduğu düşünülebilir. Çünkü Petlyura denen bu adamın ne yapmak istediğini bilen tek bir kişi yoktur (Bulgakov, 2014: 84). Tarihsel veriler incelendiğinde ise Petlyura döneminde Ukrayna'nın karmaşalarla dolu bir ülke haline geldiği ve farklı görüşler doğrultusunda silahlı grupların ortaya çıktığı ifade edilmektedir (Volin, 2005). Petlyura, Çarlık rejimi yanlısı olan Skoropadski'nin tersine, Ukrayna'nın bağımsızlığını isteyen bir sosyalisttir. Bu yüzden, daha önce Skoropadski yönetimin başına geçtiğinde ona karşı propagandalar yapmış ve 27 Temmuz 1918'de hükümet karşıtı eylemlerinden dolayı tutuklanmıştır. Ancak Ataman'ın onu hükümete karşı ciddi bir tehlike olarak görmemesi, hatta kendi ifadesiyle, onu bir hiç olarak görmesi neticesinde daha sonraları serbest bırakılır (Puçenkov, 2011: 58). Onun beraatı eserde şöyle yansıma bulur:

“Aydınlık bir Eylül akşamıydı. Ataman hükümetindeki o konularla ilgili yetkili tarafından imzalanmış bir kâğıt parçası şehir hapishanesine geldi. Bu, 666 numaralı hücredeki mahkûmu serbest bırakma emriydi. Hepsi bu kadar.” (Bulgakov, 2014: 75)

Fakat hepsi bu kadar değildir. Bu kâğıt, yaşanacak olan bütün o sözü edilmeyen anlaşmazlıkların, felaketlerin, çatışmaların, dökülen kanların zulüm ve işkencelerin nedenidir (Bulgakov, 2014: 75). Anlatıcının, Petlyura'nın kaldığı oda için 666 numarasını kullanması da bununla bağlantılıdır. 666 sayısı, Vahiy Kitabı'nda İsa karşıtlarıyla ilişkili olarak kullanılır ve vahşi hayvanın, şeytanın numarasıdır. Ayrıca 666, toplum içerisinde rekabeti ve bu rekabet içerisinde daha zeki, akıllı ve güçlü olmayı simgeler (<http://yazik-chisel.org/publ/chislo-666/>, E.T. 20.04.2019). Bulgakov'a göre Petlyura da vahşi bir hayvan gibidir. Petlyura, Skoropadski'yi yönetimden düşürerek Ukrayna'yı zapt etmek ister ve bunun için ilerleyecek şehri ele geçirecektir (Bulgakov: 2014: 84). Bu amaçla, serbest kalan Petlyura, Ataman'ın onun hiçbir şey yapamayacağı düşüncesinin tam aksine, savaşa ve yönetimi ele geçirmeye hazırlanır. Bolşeviklere ve Beyazlara karşı olması, Ukrayna'nın bağımsızlığını hedeflemesiyle kısa süre içerisinde Ukraynalı köylüler arasında büyük bir popülerite kazanır. Belaya Tserkov şehrinde yeni ordusu için karargâh kurarak, Atamanı ve Almanları düşürmek için 14 Aralık 1918'de ayaklanma çıkarır. Petlyura'nın askerleri Kiev'e girer (Puçenkov, 2011: 58).

Gönüllü muhafız birlikleri şehri Petlyura'ya karşı korumak isterler, ancak yeterli sayıda asker ve cephane bulunmaması sonucu etkili bir direniş gösteremezler. Tarihi veriler, Kiev'de toplamda 356 gönüllü muhafız askeri olduğunu ve bunların 324'ünün terhis edildiğini, kalan kısmının görevine devam ettiğini ifade etmektedir (Puçenko, 2011: 66). Eserde de Albay Malışev, birliğin büyük bir kısmını terhis eder ve sadece o an nöbetçi olanlar görevine devam eder. Onlar da daha sonra evlerine gönderilir. Beyaz askerlerin sayısının Petlyura'nın askerlerine göre neredeyse bir avuç olduğu ise Nikolka Turbin ve yolda oynayan çocuklar arasında geçen şu konuşmada gösterilmektedir:

“-Bana şu silah seslerinin ne anlama geldiğini söyleyebilir misin?”

-Bunlar bizimkiler, Beyaz subayların canlarına okuyorlar. (...) Beyaz subaylardan intikamlarını alıyorlar. İyi oluyor onlara. Topu topu sekiz yüz kişiler, aptallar. Petlyura'nın bir milyon askeri var.” (Bulgakov, 2014: 191)

Petlyura yanlılarının Ukrayna'nın başkentine saldırması eserde de belirtildiği üzere, oldukça hızlı bir şekilde gerçekleşir ve Kiev halkı arasında panik ve korku rüzgarları esmeye başlar (Puçenko, 2011: 59). İç Savaş'a birebir tanık olan kişiler, Petlyura'nın Bolşeviklerden

daha acımasız olduğunu dile getirmektedir. Bulgakov da Petlyura'nın yaptıklarının İç Savaş'tan daha kötü olduğunu dile getirmiştir (Sokolov, 1988: 249). Petlyura'nın hedefinde özellikle Çarlık subayları olmuş ve silahlarını bırakan Beyaz subaylar, linç edilme ve öldürülme korkusu içine düşmüşlerdir (Puçenko, 2011: 68). Eserde bu korku, Albay Malışev'in, birliğini terhis ederken söylediği “*Şu andan itibaren birkaç saat içinde hepimiz, sizler gibi kandırılmış ve bu saçma maceraya bir şekilde dâhil olmuş zavallı insanların tıpkı köpekler gibi katledilişine tanık olacağız.*” (Bulgakov, 2014: 129) sözlerinde kendini hissettirmektedir. Bu durumun bir başka yansımasını, Petlyura'nın eline düşme ve öldürülme korkusuyla Nikolka ve Aleksey Turbin'in rütbelerini yırtmalarında, silahlarını imha etmelerinde ve kendilerini ele verecek her türlü belgeyi de saklamalarında görmek mümkündür.

Kiev'i ele geçiren Petlyura bağımsız Ukrayna Halk Cumhuriyeti'ni ilan eder ve resmi dil Ukraynaca olur, Rusça yasaklanır (Aseyev vd., 2014). Eserde de Rusça konuşmanın yasaklandığı, bununla birlikte kiliselerdeki papaz cübbelerinin ve dini sembollerin kaldırıldığı, hatta kiliselerin kapatılacağına dair ifadeler yer alır (Bulgakov, 2014: 280-282). Ayrıca soylulara karşı yargısız infazlar, toplu kıyımlar, yağmacılık baş gösterir. Eserde Turbinlerin alt komşularına kendilerini Petlyura'nın askerleri gibi gösteren silahlı üç haydut zorla girmesi ve kendilerini ihbar etmemeleri konusunda ev sahiplerini tehdit ederek, evden istedikleri kadar para, eşya, kıyafet alarak gitmesi, yağmacılığın nasıl bir boyuta geldiğini göstermektedir (Bulgakov, 2014: 268). Ayrıca anlatıcı, toplu kıyımlarda hayatını kaybeden insan sayısının ne kadar çok olduğunu Nikolka Turbin'in, komutanı Albay Nai-Turs'un cenazesini morgda üst üste yığılmış ve çürümeye başlamış cesetlerin arasından seçerek teslim almasıyla yansıtır (Bulgakov, 2014: 314).

Tarihsel gerçeklerle örtüşen bir diğer bölüm ise Aleksey Turbin'in, rüyasında Petlyura'nın askerlerinin bir daha dönmek üzere kaçtıklarını görmesidir. Doktor Aleksey'in rüyasında halkçı, özgürlükçü harekete katılan haydamakların Mavi Tümeni ve Petlyura'nın acımasız askerlerinden Kozir-Leşko'nun süvari alayı sonsuza kadar Kiev'den gider ve sanki hiç var olmamış gibi ortadan kaybolurlar (Bulgakov, 2014: 338). Tarihi bilgilere göre Petlyura, bu kadar hazırlanarak aldığı Kiev'den Bolşeviklerin baskısı üzerine, 1 Şubat 1919'da yani şehre girdikten kırk yedi gün sonra kaçır ve 5 Şubat 1919'da Kızıl Ordu Kiev'e girer. Sovyetlerin Ukrayna'yı işgal etmesi üzerine Petlyura bir daha ülke üzerinde hakimiyet kuramaz ve Ukrayna bir Sovyet Cumhuriyeti olur. Bolşeviklerin Kiev'e girmesiyle eserde olay örgüsü noktalanmış olur. Bolşevikler, Beyazlar, milliyetçiler ve başka gruplar çemberi içerisinde tüm bu yaşananların sonucunun insanca ve özgür bir yaşamdan uzaklaşma olduğu, eserde Turbinlerin ev sahibi Vasilisa'nın ağzından şöyle özetlenir:

“Fakat kabul etmelisin ki burada, en hızlı şekilde geriye doğru gitmekte olan Rusya'da devrim, çoktan vahşilik ve kargaşa ile yozlaştı...Neler olduğuna bakalım: İki yıldan kısa bir süre içinde hem insan hem de vatandaş olarak kanunla korunan bütün haklarımızdan mahrum edildik.” (Bulgakov, 2014: 276)

Eserde Bolşeviklerin Kiev'i ele geçirmeden önce ajanlarının propaganda amaçlı şehirde bulduklarına dair bir bölüm yer alır. Ancak halk, Bolşeviklerin şehre nasıl geldiğinden, Petlyura'nın kaçtığından ve nerede olduğundan, kısacası neyin ne olduğundan haberdar değildir. Bir Bolşevik, Petlyura'nın askerleriyle birlikte bu şehri ele geçirdiklerini, birlikte savaştıklarını ve nihayetinde kızıl bayrağın dalgalandığını dile getiren konuşma yaparken (Bulgakov, 2014: 295) kimileri alkışlar, kimileri konuşmayı anlamaz. Burada yazarın, Bolşeviklerden kurtulma ve bağımsızlık isteğiyle Petlyura'yı destekleyen halkın, olaylar hakkında yeterli bilgi sahibi olmadan ve sonuçlarını düşünmeden, bağımsızlık düşüncesine körü körüne inanmalarını eleştirdiği öne sürülebilir.

SONUÇ

Sonuç itibarıyla Rus tarihinde bir dönüm noktası olan Ekim Devrimi ve buna bağlı olarak Ukrayna’da gelişen olayların yazarın kalemiyle ustaca kurgulandığını, ilk ürünü olan bu eserin oluşumunu etkilediğini görmekteyiz. Eserdeki kurgu, tarihsel gerçeklerle paralellik göstermekte ve büyük ölçüde örtüşmektedir. Döneme birebir tanık olması açısından bu tarihsel romanın, aynı zamanda otobiyografik bir nitelik taşıdığı da söylenebilir. Eserde aktarılan tarihsel bilgiler ve kurmaca içerisinde yazarın kendi bakış açısı ve yorumlamalarını da esere dahil ettiği yer yer hissedilmektedir. Bu, bize tarihi olayların yorumlanması ve kurgulanmasında yazarın tutumunun ister istemez yer alacağı görüşünü hatırlatmaktadır.

KAYNAKÇA

- Bulgakov, M. A. (2014). Beyaz Muhafız. Çev. Engin Süren. İstanbul: Maya Kitap.
- Geçikli, Kubilay (2016), Edebiyatta Yeni Tarihselcilik, CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran, Cilt: 40, Sayı: 1, 173-188.
- Gögebakan, Turgut (2004). Tarihsel Roman Üzerine, Akçağ Yayınları: Ankara.
- Hramtsova S. V. (2003). Osobenntosti poetiki romana M. A. Bulgakova “Belaya gvardiya”: izobrazatel’no-virazitel’naya funktsiya tsveta. Yaroslavskiy pedagogičeskiy vestnik. No:2 (35), 39-43.
- Lukacs György, (2010). Tarihsel Roman. Epos Yayınları: Ankara.
- Nayda S. F. vd. (Ed.), (1958). İstoriya grajdanskoy voynı SSSR v 5 tomah. Tom 3, Moskova: Gosudarstvennoye izdatel’stvo političeskoj literaturı.
- Puçenko, A. S. (2011). Kiev v kontse 1918 g.: padenie rejima getmana P. P. Skoropadskogo. Novejšaya istoriya Rossii. No: 2, 57-72.
- Sokolov, B. V. (1988). Mihail Bulgakov v 1918-1919 gg. opit biografičeskoj rekonsruksii. Kontekst: Literaturno-teoretičeskiye issledovaniye. Tom 1987, 240-263
- Şubin, A. V. (2017). Velikaya russkaya revolyutsiya. 10 voprosov. Moskova: Assotsiatsiya uçiteley istorii i obščestvoznaniya.
- Türkeş, A. Ömer, (2011). Romana Yazılan Tarih. Edebiyatın Omzundaki Melek: Edebiyatın Tarihle İlişkisi Üzerine Yazılar. Ed. Zeynep Uysal. Ankara: İletişim Yayınları. ss.63-80.
- Volin, V. M. (2005). Neizvestnaya revolyutsiya 1917-1921. Moskova: NPTS “Praksis” (<http://www.litra.ru/composition/download/coid/00073501184864254674/20.04.2019>).
- <http://yazik-chisel.org/publ/chislo-666/>, Erişim Tarihi: 20.04.2019.